

trinsecus adhibetur. Glandium tostarum semunciae adfunditur aquae selibra, et infusum partitis vicibus exhibetur.

RHEUM.

R. PALMATUM; — COMPACTUM.

Речень.

Planta in montibus excelsis Tartariae Mongolicae et septentrionalibus Sinensis Imperii provinciis crescit. Cl. Enneandr. O. Trigyn. O. N. Polygoneae. Perennis. *Usualis est:*

RADIX, magna, carnosa, solidae texturae, cortice dilute fusco oblecta; extrinsecus, resecto eodem, ex luteo aut croceo rubet, intus iisdem coloribus, et interdum etiam albedo, variegata. Tres ejus numerantur varietates: a) **R. Ruthenicum** seu **Sibericum**, a Bucharis e Kiachta Mosquam delatum, unde in totam Europam exportatur; b) **R. Chinense** seu **Tartaricum**, quod ex urbe Canton ab Anglis in Europam adfertur; crescit in declivitatibus montium Tartariae, qui a Chinensi urbe Si-ning ad lacum Koko-Nor usque prope Thibetum extenduntur, unde flumen Chou-cho originem ducit; in provincia Chinae Shen-see colitur, ubi appellatur Hai-houng; c) **R. Gallicum** seu **Europaeum**. Ruthenicum, caeteris praefendum. Varia prostat forma, nunc rotunda vel plana, nunc longinsecula, rubicundi coloris aut albidum, interdum flavum; saporis peculiaris ingrati, amaricantis, parum adstringentis; masticatum stridet inter dentes, et salivam mox colore croceo tingit; in fractura refert superficiem venis quasi flavis, rubicundis, interdum fuscis, marmoris ad instar, distinctam. Rheum Chinense Ruthenico proxime accedit, per mare tamen vectum depravari dicitur. Turcicum, a quibusdam me-

moratum, Tartaricum est, per Anatoliam veniens. Radix Rhei rhapontici, genuino interdum supposititia, ramosa est, extrinsecus fusca, intus ex albido et sublueteo variegata, non tam ingrati saporis, neque amaricantis, sed subdulcis et viscida. Radices, segmenta levia et pallidiora referentes, ac teredine corrosæ improbantur.

Q. *Analysi chemica*, a HENRY facta, in radice Rhei inventa sunt: *Rhabarbarinum*, prius a TROMMSDORFF detectum et sic nominatum, principium saporis amari et adstringentis, qui in Rheo est; in aqua fervida, alcohole et æthere solubile, non vero in aqua frigida; igni expositum partim flavo avolans vapore, olfactui grato; cum potassa et ammonia læte rubram solutionem præbens, acido autem quovis addito proprio colore præcipitatur; a nonnullis pro alcaloide habitum est; novissimis tamen experimentis (PERETTI) constat, illud resinam esse peculiarem cum materia flava junctam; si autem Cl^{mo} HORNEMANN fidem habeas, Rhabarbarinum e substantia peculiari pingui vel oleosa, *Rheumine* dicta, resina et principio scytodepsico compositum est. Præter Rhabarbarinum est in Rheo: oleum concretum mite; oxalas calcariæ; malas ejusdem; gummi paucum; materies amylacea; parva quantitas aluminis; silicea et ligninum.

V. Tutissime purgans; antacida; subadstringens; anthelminthica; roborans; parvis dosibus peptica.

U. In colluvie pituitosa scopo purgandi prodest cum chlorido hydrargyri, aut tartrate vel bitartrate potassæ; interveniente autem enterodynâ flatulenta, ut in hysteriis et hypochondriacis, remedia aromatico-amara, ut r. zingiberis, cortex fructus c. aurantii etc., eidem recte adjiciuntur; si vero acor in ventriculo prævaleat, additamentum carbonatis magnesiæ, sodæ, aliorumque absor-

hentium, aptum est. In alvi fluxibus pituitosis, et in ipso cœliaco morbo, commendatur radix Rhei cum gummi acaciæ veræ, extracto hyoseyami, radice cocculi palmati et elæosaccharo cinnamomi. Infantibus, viridi alvifluxu, acore ventriculi et dentitione difficili laborantibus, apte datur cum magnesia, et elæosaccharo fœniculi; quin in ipsa rachitide et atrophia non male inchoatur medela radice Rhei, forma syrupi, vel cum radice rubiæ tinctorum, bile taurina, extractis quoque amaris etc. In dysenteria sub finem, subductis videlicet cruditatibus, ubi infirmitas sola restat, utilitatem promittit; hunc in scopum infunditur sufficienti quantitate aquæ sesquidrachma radicis, cum semidrachma radicis ipecacuanhæ, addito gummi acaciæ veræ et syrupo althææ. Hæmorrhoidariis etiam, diu conflictatis, pituitæ cursum ex ano habentibus, haud parum levaminis præstat radix parvis dosibus cum colomba et ligno quassiæ conjunctim propinata. Probe tamen memorandum est, in hæmorrhoidibus siccis, ob qualitatem irritantem, potius noxam illaturam esse radicem Rhei, et vel maxime cum roborantibus, ut colomba etc. Commendatur Rheum contra aphthas, uti etiam adversus lumbricos. Qui e febribus convalescunt, infirmitate interdum cum alvi obstructione laborant, et tum idonea est radix cum cinchonæ cortice. Plethoricis, febrientibus, et dysuriæ obnoxiiis, aliena est.

D. Scopo alvum ducendi a scrupulo ad duos; minori vero in dosi, aliis catharticis recte adjungitur, uti etiam chlorido hydrargyri etc. Scopo peptico: a tribus ad sex grana cum aromaticis et amaris, bis aut ter in die, datur.

RHODODENDRON CHRYSANTHUM.

*Ньянишникъ; Роза Сибирская подснежная; Корю-
кая Шабина; Башкара; Келарскъ; Чернозрицъ; ab
incolis vero Kamtschatkæ Камакалець vocitatur.*

Planta fruticosa pulchra, corollis rotatis, irregula-
ribus, aureis, in alpibus jugi Sajanensis ad Jeniseum
fluvium in montibus elatioribus inter Siberiam et Dau-
riam, ad lacum Baical, in Kamtschatka, nec non in in-
sula Beringia, tam in elevatis rupestribus, quam de-
pressis muscosis, ad radices montium et stagna ubertim
crescens. In alpinis pedali minor, in depressioribus
sesquipedalis. Cl. Decandr. O. Monogyn. O. N. Ericææ.
Usualia sunt:

FOLIA, oblonga, scabra, subtus discoloria, glabra,
venoso-reticulata; umbellarum terminalium gemma flo-
rifera, ferrugineo-tomentosa. Loco ejus *Rhododendron*
ferrugineum (quod est foliis glabris subtus leprosis,
corollis infundibuliformibus) et *R. maximum* (foliis sub-
cuneato oblongis, coriaceis, glabris, cal. laciniis ova-
tis, obtusis, corolla subcampanulata) substituta fuisse
quidam narrant.

Q. Odor foliorum ingratus, ad odorem rhei acce-
dens; sapor amarus, acris, adstringens. Secundum
STOLZE folia siccata continent: extractivum amarum,
extractivum oxydatum, ceram viridem, extractivum per
potassam obtentum, tanninum et materiam fibrosam.

V. Stimulans; narcotica; sudorifera; adstringens.
Baicalense magis narcoticum; quod vero ad Lenam
provenit, cathartica magis vi pollet; in locis montosis
crescens, imprimis in insula Beringia, semper effica-
cius est in declivibus exorto.

U. Ab accolis Lenæ fluvii, venatoribus et glaciei
marinæ fossoribus, adhibentur folia in infuso adversus

arthríticos adfectus ex frigore ortos; quorum exemplum Medici secuti, optato cum successu myodynæ rheumaticæ, arthrodynæ, imo ostealgæ syphiliticæ eadem opposuerunt. Silvicolis Tartaris, Sajanensis jugi accolis, ad instar foliorum theæ boheæ quotidiano venit usu, ut sibi persuadent, salutari. Innotuit jam diu genti, regionem Baicalensem inhabitanti, a Rhododendro somnum, ebrietatis sensum et delirii quandam speciem provocari, serius vero sudores prolici, et alvum liquari; quo facto, non tantum melius se habere, sed sanitati pristinæ restitui ægri soleant. Utilitatis ex applicatione externa adsunt nonnulla documenta in crurum ulceribus, in tumoribus scirrhis et canceraticis mammarum, contractura, paralyti etc. Pulvis in Siberia sternutamentorum evocandorum ergo, quum catarrho vel cephalalgia laborant, naribus attrahitur a ruricolis.

D. METTERNICH pulveris grana quinque ad semisrupulum, et integrum, administrare suadet. Infusum, quod aptius est, paratur e drachmis quatuor foliorum, quæ, sufficienti aqua bulliente in vase clauso superfusa, per 12 horas macerantur, ut colatura unciarum decem prodeat, cujus uncia vel duæ bis in die porriguntur, gradatim ascendendo.

RHUS TOXICODENDRON.

Желтникъ ядовитый.

Frutex in Americæ septentrionalis regionibus, scilicet in Virginia, Carolina et Canada spontaneus, in Europa autem cultura crescens. Cl. Pentandr. O. Digyn. O. N. Anacardiaceæ. *Usualia sunt:*

FOLIA, tres circiter pollices longa, duos lata, petiolis longioribus instructa, ovato-acuminata, coloris ex

viridi flavescens, venulis purpureis distincta. Folia recentia tam acria sunt, ut jam exhalatio eorum, quin attingantur, tumorem et vesiculas in cute extollat; succo enim lacteo acerrimo, in aëre mox nigrescente, uberime scatent.

Q. Folia siccata odoris sunt expertia, saporis adstringentis. Partes constitutivæ præcipuæ sunt: principium veneniferum acerrimum et volatile (needum disquisitum) nec non tanninum; præterea gummi, amyllum, chloridum potassii.

V. Stimulans; narcotica; in medullam spinalem et nervos motui voluntario dicatos imprimis vim exserens; hoc respectu cum nuce vomica quandam similitudinem habet.

U. In morbis paralyticis, uti: hemiplegia, paresi extremitatum, incontinentia urinæ et sæcum, imprimis dum hujusmodi mala ex cutis functione vel sudore locali suppressis originem ducunt. Utile inventum est in amblyopia et amaurotica visus hebetudine; nuperrime etiam optimo cum successu datum fuisse fertur in ophthalmia serofulosa, quam insignis photophobia concomitabatur; nec non in fœditatibus herpeticis.

D. Pulvis foliorum exhibetur a granis duobus ad quinque mane ac vesperi, sensim augendo dosin ad scrupulum, forma boli; paratur etiam tinctura (ad instar tincturæ digitalis p.) bis in die a 20 — 25 guttas danda. Extracti dosis est grani dimidium.

RICINUS COMMUNIS.

Клещевина.

Planta utriusque Indiæ, Africae, Americae australis et Græciæ, quæ aliquando ad 16 pedum altitudinem brevi excrecit; provenit etiam in rupibus ad fretum

Gaditanum, nec non apud nos trans Caucasum in provincia Erivan aliisque in locis. Cl. Monœc. O. Monadelph. O. N. Euphorbiacæ. *Usuale est:*

OLEUM RICINI (*Клеещевиное или Касторовое масло*), ab Anglis *Oleum Castoreum* sæpe nuncupatum, quod coctione vel expressione seminum obtinetur. Expressum præfertur illi, quod per coctionem paratur; hoc enim brevi rancidum fit. Non raro oleo olivarum, vel lini, aut papaveris albi adulteratur. Sed impostura facili modo detegitur, dum oleo suspecto æqualis quantitas alcoholis purissimi additur: si purum, solutio plene insequitur, minime vero si adulteratum.

Q. Oleum recens, haud rancidum, est spissum et viscidum, coloris expers vel aliquantulum flavescens, inodorum, saporis blandi. Pondus ejus specificum = 0,96. Ad -14° R. rigidum fit, et colorem fusco-flavum assumit, sed transparens manet; circa -3° R. pristinam consistentiam et colorem recuperat. In alcoholi ac æthere totum solvitur, quo mucilago ipsi admista in floccis separatur. Secundum analysin a BUSK et LECANU institutam Oleo Ricini insunt: acidum ricinicum, quod funditur ad $+18^{\circ}$ R.; acidum elaiodicum, infra 0° R. fluidum et acidum margariticum, quod non infra 102° R. funditur, atque in crystallos solidescit.

V. Leniter et tutissime alvum ducens, quin irriteret.

U. Ubi prompta tubi intestinalis exoneratione opus est, Oleum Ricini multis aliis remediis præstat. Dum acria quædam, ut arsenicum, vel plumbi salia, incaute intestinis ingesta sunt, exhibita prius antidoto, examussum convenit. Alvum, ex abusu drasticorum vel opii adstrictam, normalem reddit. Tenesnum, quo sæpius dysenteria vel hæmorrhoides stipari solent, levat, et irritationem intestinorum aufert, alvum ducendo. Hyste-

ricis et hypochondriacis convenit; non minus tetano, trismo et in universum convulsionibus multifariis adcommo- dum remedium. In colica, ileo et volvulo intestinorum maximam ejus utilitatem multi experti sunt. Forma emulsionis cum carbonate sodæ aut potassæ prodest ad mitiganda mala, in organis uropoëticis sedem figentia. Adversus intestinorum vermes infantibus etiam aptum. Feminis gravidis, nec non puerperio eubantibus, vel intus datur, vel forma clysteris injicitur. Post operationes chirurgicas majoris momenti, ubi evacuante remedio opus est, quam adcommo- dum.

D. Adultis cochlear mensale vel duo (uncia dimidia vel integra); infantibus cochlear theanum vel duo. Datur cum jusculo carnis, infuso coffeæ, vel aqua quapiam aromatica, ut tutius in ventriculo retineatur.

ROSA CENTIFOLIA et R. GALLICA.

Роза столепестная или алая, и Французская или красная.

Frutices in hortis hospitantes cum varietatibus numerosis. Prima species Persiæ septentrionalis est indigena; Rosa Gallica vero in Europa meridionali ubique provenit, et ab illa aculeis stipularibus, foliolis coriaceis rigidis, petalis passim intensius rubris, sed minus odoris, fructibus subglobosis valde coriaceis, aliisque notis differt. Cl. Icosandr. O. Polygyn. O. N.

Rosaceæ. *Usualia sunt:*

PETALA ROSE CENTIFOLIE (*Flores Rosarum pallidarum seu incarnatarum*), pallide rubentia, odoris gratissimi; recentia vel sale condita, ad aquam Rosarum stillatitiam et mel rosatum parandum inservientia. Oleum Rosarum æthereum e Rosa centifolia et moschata, in India Orientali et Persia, ubi magis fragrant, obtinetur.

PETALA ROSÆ GALLICÆ (*Flores Rosarum rubrarum*), siccata saturate rubra, ni ab influxu lucis et aëris flavescant, vix odora, sed sapore magis adstringente insignia.

Q. Ab acido tannico et oleo æthereo præcipue derivanda; illo petala **R. Gallicæ** eminent, hoc vero petala **R. centifoliæ** ditiora sunt. Reliquæ partes constitutivæ petalorum Rosarum sunt: acidum gallicum, pigmentum, materia pinguis, albumen, gummi, oxydum ferri, silicea, varia salia ac fibrina.

V. Analeptica; petalorum **R. Gallicæ** insimul tonica et adstringens.

U. Aquæ et olei ætherei Rosarum præcipue cosmeticus; prima et collyriorum vehiculum passim constituit. Petala vero Rosæ Gallicæ siccata ad paranda collutoria seu gargarismata adhibentur. Infusum rosarum rubrarum elegans est vehiculum acidorum mineralium, ad sistendas hæmorrhagias et hæmoptysin a multis commendatum.

ROSMARINUS OFFICINALIS.

Розмаринъ аптечный или садовый.

Frutex in **Rossia** australi spontaneus, alibi in hortis cultus, floribus riagentibus, dilute cæruleis. **Cl. Diandr. O. Monogyn. O. N. Labiatae. Usualia sunt:**

FOLIA lineari-lanceolata, semper virentia, marginibus revolutis, subtus canis.

Q. Ab oleo volatili camphoraceo derivanda. Odor fragrans; sapor aromaticus, amarus.

V. Stimulans; nervina; antispasmodica; menagoga; externe resolvens.

U. Folia vino decocta melleque mista asthmatis pituitosi exstiterunt medela (**BORELL**). Nocturnas pollutio-

nes in potu theiformi cum tinctura aromatica acidulata, ad noctem sumpta, cohibere dicuntur. Externe cum aliis herbis aromaticis, forma sacculorum et fomentationum siccarum, ad varias humorum stagnationes discutendas, cum laude adhibentur.

D. Folia porriguntur aliquando in pulvere a granis decem ad scrupulos duos; infusum paratur e sesuncia foliorum cum unciis decem aquæ aut vini. Olei guttæ duæ ad decem usque cum saccharo pro dosi exhibentur.

RUBUS CHAMÆMORUS.

Морошка.

Non solum per omnem Rutheniam septentrionalem, Siberiam, ad littora Maris Glacialis et in contiguis insulis maxime borealibus, Terra Nova (*Новая земля*), circa oppidum Mezeny Gubernii Archangelopolitani et Kolam, in paludosis lichene abundantibus et æstate vix perviis locis (*Тундра*), spontanea, ac copiosissima planta, ab aretois gentibus (Lapponibus et Samoëdis) collecta; sed etiam per Ingriam aliasque septentrionales provincias in locis palustribus frequens. Cl. Icosandr. O. Polygyn. O. N. Rosaceæ. Perennis. *Usuales sunt:*

ВАССЕ (*Морошка*) nondum satis maturæ, pallide rubræ et subacidæ, post maturationem vero flavæ, cerasi majoris magnitudine, molles, deciduæ, vix acidæ, sed aquosæ, acinis grandioribus, pisum fere referentibus. Differunt a Rubo Chamæmoro: Rubus Dalibarda, — Arcticus (*Мамура*), — Saxatilis; primus (Dalibarda repens PEARSON Synop. pl.) stolonibus reptantibus, fol. simplicibus cordatis; alter foliis ternatis; Saxatilis vero (*Костяника*) foliis ternatis nudis, flagellis rep-

tantibus herbaceis, panicula pauciflora. HERBA fol. simplicibus lobatis, caule inermi unifloro.

Q. Inodora, aquosa, baccarum. Herbae vires in resina, principio seytodepsico et extractivo sitae; siccata est fere odoris expers, initio insipida, dein vero sapore aliquantulum acerbo cum amaritie levi.

V. Baccarum refrigerans; antiscorbutica. Herbae diuretica, in urocystidem agens, atoniae illius occurrens; nonnihil narcotica.

U. Baccæ maturæ, tam crudæ, quam conditæ, hominibus cibum præbent antiscorbuticum. Hunc in usum per omnem Rossiam durante hieme vel baccæ integræ sub nive alpium defodiuntur, vel immaturæ in doliis probe clausis superfusa aqua, vel perfecte maturæ coccione in formam roob redactæ, superadditis reliquis baccis integris, submaturis, vel denique acidæ fermentationis ope, variisque aliis modis condiuntur et conservantur; tum pro acetariis, quum etiam pro antiscorbutico classiariorum usu. Herba commendatur in ischuria senum ex atonia urocystidis, forsitan et in enuresi infantum, absente calculo et vitio spinæ prodesset. Infusum foliorum ulceribus viarum uriniferarum, cystorrhœæ et fistulis exinde haud raro ducentibus ortum auxilio esse, propria edoctus sum experientia; moneo igitur, ut in enumeratis easibus, loco uvæ ursi et forsitan diosmæ crenatæ, Rubus Chamæmorus usurpetur. In hydropisi ruricularum experientia commendari meretur; sed etiam radix Rubi Chamæmori a BOËRHAAVIO hunc in finem impensius laudata erat, eaque cum melle cocta, vel cum vino rubro, veteribus pro summo remedio habebatur in hydrope.

D. Uncia dimidia herbae decem unciis aquæ ferventis per horam infunditur, ac mane vesperique hæc

dosis sumitur. Et pulvis, et extractum tentari merentur. Scire licet usum herbæ, principiis validioribus dotata, cautelas etiam exposcere.

SACCHARUM OFFICINARUM.

Сахарникъ; Сахарный тростникъ.

In utraque India, Persia et Otaheite *), in locis udis sponte gignitur et copiose colitur; cal. lanugine longa involucrato, corolla bivalvi, flor. panniculatis, fol. planis. Cl. Triandr. O. Digyn. O. N. Gramineæ.

Usuale est:

SACCHARUM ALBUM (*Сахаръ*), substantia crystallina, dulcis, in aqua ex toto solubilis, quæ e succo culmorum graminis expresso et densato, atque in propriis Europæ officinis purificato, paratur. *Syrupus Melassus* (*Патока*) est pars liquida Sacchari in crystallos nequam coiens, sub purificationis processu obtenta. *Saccharum candum*, quod albas, flavas vel pullas crystallos refert, ex Saccharo, in aqua soluto, et lentæ vaporatiōni exposito, in crystallos sensim concresecit. Elicitur etiam Saccharum e variis vegetabilium partibus, succo dulci scatentibus, uti radice Betæ vulgaris, e succo Aceris saccharini, aliisque; cui fini officinæ propriæ saccharo purificando in australioribus Europæ et Americæ regionibus dicatæ sunt.

Q. Saccharum album massam refert granoso-crystallinam, albam, odoris ferme expertem, saporis grati, dulcis. Aquæ frigidæ tertiam ponderis partem requirit, ut solvatur; calidæ autem multo minus. In alcohole absoluto frigido prorsus non solvitur, bullientis vero

---

*) Ex gramine, in Otaheite crescente; multo plus quam ex aliis ubique crescentibus, Sacchari obtinetur.